

een toenemend gebruik van bibliotheek en databanken bij studenten, maar er zijn ook tegenkantingen. De examens zijn te zwaar, er is te weinig integratie tussen de opleidingsonderdelen, en de opdracht is erg arbeidsintensief voor de docenten. Mogelijke aanpassingen werden aangestipt.

Mario Baeck is mediathecaris aan de Katholieke Hogeschool Mechelen, waar een lange traditie heerst op het gebied van bibliotheek- en bibliografische instructie. In het begin van de jaren 1990 werd een cursus 'omgaan met, verwerven en verwerken van informatie' ingebed in het curriculum van de studenten in de lerarenopleidingen. En dat is nog steeds het geval. Ook in de andere departementen waren er soortgelijke initiatieven.

De bibliotheek vervult een grote rol in het aanleveren van cursusmateriaal. Het bibliotheekpersoneel wordt niet zelden gevraagd als gastdocent of als coach bij het uitvoeren van een opdracht. Er zijn ook trainingen voor het onthaal van nieuwe medewerkers, zodat zij ook kennis maken met de bibliotheekdiensten.

De gastheer van de dag, **Patrick Vandegehuchte**, gaf met zijn collega **Nathalie Verhelle** een inzicht in hoe ze 'informatievaardigheden' aanbrengen bij de studenten van de KHBO. Maar vooral ook hoe dat beter kan worden aangepakt. Verhelles praktijkverhandeling voor de opleiding IBW gaf hen alvast een ideaal theoretisch kader. Die theorie werd aangevuld met de resultaten van een bevraging onder de lectoren van de KHBO over informatievaardigheden en eventuele wijzigingen in de nieuwe curricula. Tot slot deed Vandegehuchte een oproep om meer samen te werken rond 'informatievaardigheden'.

Tijdens het panelgesprek vroeg een van de deelnemers zich af hoe bibliotheken nog actief kunnen participeren aan de leeromgeving, wanneer lectoren er rechtstreeks cursusmateriaal aanbieden.

Voor Kooistra biedt de techniek nu al heel wat oplossingen. Schakel een Harvester in, gebruik repositories en bied metadata daarover aan in knowledge centra (met of zonder hulp!).

Tolleneer trad Kooistra bij: bibliotheken moeten dringend ingrijpen en starten met het aanleveren van metadata.

Een andere vraag ging over weerstand tegen technologie. Hoe breek je weerstand tegen ICT, Google...? Volgens Kooistra is de evolutie onafwendbaar. De druk komt trouwens ook van bovenaf, na een negatief visitatierapport bijvoorbeeld.

De goed gevulde en gevarieerde dag werd daarna afgesloten, volledig op schema.

Dirk Desaeveer, diensthoofd EMI Plantijnhogeschool
dirk.desaeveer@plantijn.be

Samenwerking tussen archiefdiensten. Archiefrecht. Opleiding van archivariissen

Arnhem, 25 en 26 mei 2004

Het jaarlijkse Internationaal Duits-Nederlands-Belgisch Archiefsymposium werd dit jaar in Arnhem (Nederland) georganiseerd. Het was, zoals in het verleden, een 'besloten vergadering', waaraan enkel genodigden kunnen deelnemen. Aan Belgische zijde waren dat vooral Vlaamse rijksarchivarissen. Er stonden drie thema's op de agenda: de samenwerking tussen archiefdiensten; de toepassing van Europese rechtsregels in de Europese lidstaten en de gevolgen hiervan voor het archiefwezen; en de opleiding van archivariissen.

Gastheer was dr. **Frank Keverling Buisman**, hoofd van het Gelders Archief te Arnhem (<http://www.geldersarchief.nl/>). Bij wijze van inleiding hield hij een uiteenzetting over 'De nieuwe structuren in het Nederlands archiefwezen'. Uit zijn ervaring met het in 2002 opgerichte Gelders Archief, een samengaan van het voormalige Rijksarchief in Gelderland met het Stadsarchief Arnhem en drie kleinere gemeentearchieven, gaf collega Keverling Buisman toelichting bij de Nederlandse optie om Rijksarchieven en gemeentelijke archiefdiensten tot een Regionaal Historisch Centrum (RHC) om te vormen. Pionier op dit vlak was 'het Utrechts Archief'. Aan de basis van deze fusie van archiefdiensten ligt de overweging dat één grote instelling meer mogelijkheden heeft dan twee kleinere en de overtuiging dat het noodzakelijk is dat alle erfgoedinstellingen zo goed mogelijk samenwerken.

Iets helemaal anders, maar toch ook een voorbeeld van een interessant lokaal samenwerkingsinitiatief, werd belicht door dr. **Norbert Kühn** (Rheinisches Archiv- und Museumamt, Brauweiler). Hij schetste hoe in het Rijnland de massaontzuring en de restauratie van papier gezamenlijk worden aangepakt.

De namiddagzitting van de eerste dag was volledig gewijd aan 'Rechtsvielfalt und Rechtseinheit in Europa. Zum Einfluss des europäischen Rechts auf das nationale Archivwesen'. Dr. **Udo Schäfer** (Staatsarchiv Hamburg) leidde het thema in. In een erg juridisch-technisch referaat zette hij op systematische wijze uiteen hoe het Europese recht nu al een belangrijke invloed heeft op het recht in de lidstaten, en dus ook op het 'nationale archiefwezen'. Hij gaf als voorbeeld de consequenties van de Europese aanbevelingen en richtlijnen betreffende de bescherming van de gegevens (*Datenschutz*), betreffende de raadpleegbaarheid van die gegevens (*Datenzugang*) en betreffende de digitale handtekening.

Hoe een en ander in Duitsland en in Nederland verloopt werd uiteengezet door dr. **Barbara Hoën** (Landesarchiv Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf) en door Mr. **Charles G.M. Noordam** (Haags Gemeentearchief). Uit deze

referaten bleek dat de implementering van de Europese regels in Duitsland niet zonder problemen verloopt en dat men zich in Nederland vooral om de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en om het auteursrecht bekommert. Over het auteursrecht en over de vragen en problemen die het respecteren van de Belgische wetgeving met betrekking tot het auteursrecht voor de archivaris meebrengt, handelde dr. **Marc Therry** (Rijksarchief te Kortrijk)*. De uiteenzettingen maakten duidelijk dat de aanwezigheid van een jurist voor een archiefdienst geen overbodige luxe is en dat een goede kennis van recht en van archiefrecht voor een archivaris noodzakelijk is.

De bijeenkomst van de tweede dag had plaats in het Gelders Archief (Markt 1. NL-6811 CG Arnhem) en stond volledig in het teken van de archivarissenopleiding. Dr. **Yvonne Bos-Rops** (Nationaal Archief, Den Haag) hield een goed gestructureerde uiteenzetting waarin zowel de Europese initiatieven inzake archiefwezen en de initiatieven van de Internationale Archiefraad inzake de betrokkenheid van het archief op de samenleving (o.a. de drie recente CITRA-bijeenkomsten) als de nieuwe oriëntering van het Nederlands archiefwezen (de archiefopleiding in Amsterdam en het fenomeen van de Regionale Historische Centra) aan bod kwamen. Vooral het onderdeel over de opleiding en de confrontatie met de vragen en bedenkingen die vele archivarissen zich hierover stellen was erg boeiend en steunde op het nog niet zo lang geleden door mevrouw Bos-Rops gepresenteerde eindrapport over *Deskundigheidsbehoeften bij RHC's, Rijksarchieven en het Nationaal Archief. Inventarisatie en oplossingsrichtingen* (Den Haag, oktober 2003). Mevrouw Bos-Rops gaat ervan uit dat vakkennis centraal moet staan. Vakkennis is zowel van toepassing op de archivalistische kennis als op de kennis van de algemene en de lokale geschiedenis en op kennis inzake behoud en beheer van archief. Bij het behandelen van de publiekswerking van archiefdiensten werd aangestipt dat het contact met het onderwijs niet uit het oog verloren mag worden. Het was een evenwichtig pleidooi om polyvalente archivarissen en archiefmedewerkers op te leiden.

Dr. **Maria Rita Sagstetter** (Staatsarchiv Amberg) zette uiteen hoe de Staatlichen Archive van de Duitse deelstaat Beieren hun archiefopleiding organiseren. Die duurt voor leidinggevende archiefambtenaren (de *Höherer Archivdienst*) 24 maanden (4 academiejaren) en biedt een uiterst grondige vorming op het gebied van archivalistiek, geschiedenis, hulpwetenschappen, conserveringstechniek, bestuurswetenschap en recht. Naast een theoretische luik is er erg veel aandacht voor de praktijk. De studenten vervullen twee stages van respectievelijk 16 en 20 weken in twee verschillende archiefdiensten. Zij maken acht scripties over evenzoveel vakgebieden en moeten bij het afsluiten van de opleiding 20 minuten over een ter plaatse meegedeeld archivalistisch thema een uiteenzetting geven. De opleiding is erg zwaar en een voorafgaande promotie tot doctor wordt aanbevolen. Naast deze opleiding is er nog een iets minder zware opleiding van drie academiejaren voor archiefmedewerkers

(de *Gehobener Archivdienst*) en een van twee academiejaren voor *Archivsekretäre*, administratieve medewerkers (*Mitteler Archivdienst*) die onder andere voor het ontsluiten en het bewerken van 19de- en 20ste-eeuws serieel archief worden ingezet. Meer informatie over deze opleidingen vindt men op <<http://www.gda.bayern.de/ausbix.htm>>.

Over de al even Duits-degelijke opleiding aan de Archivschule te Marburg sprak dr. **Frank Bischoff**. Ook hier heeft men te maken met een opleiding van ambtenaren die al in dienst zijn en zijn zo goed als alle studenten gepromoveerde historici. De opleiding bestrijkt drie terreinen – de archivalistiek, de informatiewetenschap en de bestuurswetenschap – en schenkt zeer veel aandacht aan een goede historische achtergrond. De opleiding duurt één jaar. Meer informatie op de website van de Archivschule <<http://www.uni-marburg.de/archivschule/>>.

Dr. **Hartwig Walberg** van de Fachhochschule te Potsdam (Fachbereich 5/ Informationswissenschaften (A-B-D)) lichtte toe hoe de archiefopleiding daar momenteel over acht semesters loopt. Belangrijk is er de wisselwerking tussen theorie en praktijk. Het vijfde semester is een 'praktijksemester'. Ook aan een actieve kennismaking met de andere informatiewetenschappen (het bibliotheek- en documentatiewezen) en aan het toepassen van de moderne informatietechnologie binnen het archiefwezen wordt veel aandacht geschonken. Meer informatie over de opleiding in Potsdam op de website <http://www.fh-postdam.de/~ABD/abd_home/htm>.

Als laatste lichtte dr. **Eddy Put** (Rijksarchief te Leuven en docent aan de KU Leuven en aan de GGS Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer) de Vlaamse postacademische interuniversitaire archivarissenopleiding toe. Ook hij benadrukte het belang van een voorafgaande vorming als historicus, het grote belang van een specifieke archieftheoretische vorming en de noodzaak van archiefervaring voor de studenten Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer. De relatief korte (twee semesters), maar zeer intense theoretische opleiding is veeleisend. De stage (minimaal 300 uur) en de eindverhandeling, die in de meeste gevallen een inventaris is, garanderen dat de archiefopleiding niet louter theoretisch blijft. De Vlaamse GGS Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer hier voorstellen is overbodig. Uit de uiteenzetting van collega Put en uit de daaropvolgende discussie bleek duidelijk dat de eenjarige Vlaamse postuniversitaire archivarissenopleiding in het concert van Europese opleidingen een meer dan behoorlijke beurt maakt. Voor meer informatie verwijzen wij graag naar de website <<http://www.vub.ac.be/archivistiek>>.

Gustaaf Janssens, Algemeen Rijksarchief Brussel
Afdelingshoofd Archief van het Koninklijk Paleis
Docent KU Leuven en GGS Archivistiek
e-mail: cap@kppr.be

* Een bewerking van deze voordracht leest u in dit nummer op p. 28-31.